

Aneta Papis

z-ca Kierownika USC w Łodzi

wiceprezes Zarządu SUSC RP

Polskie dokumenty stanu cywilnego

Polskie dokumenty stanu cywilnego są wydawane na podstawie:

Ustawy z dnia 28 listopada 2014r. Prawo o aktach stanu cywilnego. (tekst jedn. Dz.U.z 2016, poz.2064 ze zm.) która obowiązuje od 1 marca 2015 roku ,

Konwencji Nr 16 dotyczącej wydawania wielojęzycznych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego sporządzonej w Wiedniu 8 września 1976 roku,

Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1191 z dnia 6 lipca 2016 roku w sprawie promowania swobodnego przepływu obywateli poprzez uproszczenie wymogów dotyczących przedkładania określonych dokumentów urzędowych w Unii Europejskiej i zmieniające Rozporządzenie UE nr 1024/2012 (Dz.Urż.UE.L Nr 200, str.1)

Zgodnie z ustawą Prawo o aktach stanu cywilnego od 1 marca 2015 roku rejestracji stanu cywilnego dokonuje się w elektronicznym rejestrze stanu cywilnego w formie aktów stanu cywilnego.

Aktem stanu cywilnego jest wpis o urodzeniu, małżeństwie albo zgonie w rejestrze stanu cywilnego wraz z treścią późniejszych wpisów wpływających na treść lub ważność tego aktu.

Akt ma postać tylko elektroniczną. Każdy urzędnik stanu cywilnego ma wgląd do centralnego rejestru stanu cywilnego. Walor praktyczny jest taki, że po odpis aktu można zwrócić się do dowolnego urzędu stanu cywilnego, obywatele są zwolnieni z przedkładania odpisów aktów celem załatwienia sprawy w USC w Polsce. Na dzień dzisiejszy rejestr nie zawiera jeszcze wszystkich aktów, które do 2015 roku miały postać papierową. Trwa proces przepisywania treści aktów do rejestru elektronicznego za pomocą aplikacji o ładnej nazwie „Źródło”

W USC w Polsce są wydawane następujące dokumenty z rejestru stanu cywilnego :

1/ odpisy zupełne i odpisy skrócone aktów stanu cywilnego,

2/ zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby, (rzadko są wykorzystywane w obrocie międzynarodowym, więc nie będę ich omawiała)

3/ zaświadczenia o stanie cywilnym,

W/w dokumenty mogą mieć postać papierową albo elektroniczną.

Omówię te najważniejsze:

Odpis zupełny stanowi dosłowne powtórzenie treści aktu stanu cywilnego oraz treści dołączonych wzmianek dodatkowych.

Co to jest wzmianka dodatkowa?

W Polsce każdą zmianę (wpis) mającą wpływ na treść lub ważność aktu dołącza się do aktu w formie wzmianki dodatkowej.

Wzmiankę dodatkową dołącza się na podstawie :

prawomocnych orzeczeń sądu -w aktach urodzeń np. o sądowym ustaleniu ojcostwa, o zaprzeczeniu ojcostwa, o przysposobieniu dziecka, w akcie małżeństwa - o rozwodzie,

decyzji administracyjnych takich jak decyzja o zmianie imienia i nazwiska,

protokołów sporządzonych przez kierowników usc albo konsulów np. w akcie urodzenia o uznaniu ojcostwa, o zmianie imion dla dziecka (w prawie polskim rodzice mogą zmienić imię jakie wybrali dla dziecka w ciągu 6 miesięcy od sporządzenia aktu urodzenia),

w ciągu 3 miesięcy po rozwodzie kierownik usc może przyjąć oświadczenie o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem związku małżeńskiego i w akcie małżeństwa wykona na tej podstawie wzmiankę,

wzmianki dokonuje się także na podstawie odpisów zagranicznych dokumentów stanu cywilnego lub innych dokumentów pochodzących od organów obcego państwa, niewymagających uznania - najlepszym przykładem są rozwody uznane z mocy prawa na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 roku dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej tzw. Bruksela IIa(od momentu przystąpienia Polski do UE czyli od 1 maja 2004 r,) albo uznane na podstawie umów dwustronnych.

Ponadto od 1 lipca 2009 roku, zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego, orzeczenia sądów państw obcych w sprawach cywilnych są uznawane z mocy prawa. Czyli orzeczenie sądu obcego państwa jakie zapadło po 1 lipca 2009 roku, w braku przesłanek negatywnych, których ocenę pozostawiono kierownikowi USC, należy uznać z mocy prawa i wykonać na jego podstawie wzmiankę np. o rozwodzie w akcie małżeństwa, o przysposobieniu dziecka w akcie urodzenia.

Tak jak wspomniałam w odpisie zupełnym aktu będą widoczne wszystkie wpisy dokonane w akcie w formie wzmianek dodatkowych.

Natomiast **odpis skrócony aktu stanu cywilnego** zawiera treść aktu stanu cywilnego uwzględniającą treść dołączonych wzmianek. *Zaprezentowałam przykład odpisu aktu urodzenia, w którym zmieniły się dane ojca dziecka na skutek uznania ojcostwa oraz nazwisko dziecka na skutek administracyjnej zmiany nazwiska.*

Odpis skrócony aktu stanu cywilnego może być wydany zgodnie z Konwencją Nr 16 na druku wielojęzycznym. Myślę, że dokumenty te nie wymagają szczegółowego omówienia, ponieważ uczestnicy kongresu-urzędniczy i urzędnicy stanu cywilnego doskonale je znają.

Zaprezentuję jeszcze odpis zupełny aktu małżeństwa:

strona pierwsza zawiera dane osób wstępujących w związek małżeński , datę i miejsce zawarcia małżeństwa, dane rodziców nupturientów, nazwiska małżonków po zawarciu małżeństwa i dzieci zrodzonych z małżeństwa.

II strona zawiera imiona i nazwiska świadków, tłumacza przysięgłego jeżeli brał udział w czynności, wzmianki dodatkowe, podpis kierownika USC , pieczęć urzędu.

oraz odpis skrócony aktu małżeństwa -

II strona odpisu skróconego aktu małżeństwa zawiera informacje o ustaniu małżeństwa np. na skutek rozwodu, zgonu jednego z małżonków,

a tak wygląda odpis skrócony aktu zgonu.

Z rejestru stanu cywilnego wydaje się **zaświadczenia o stanie cywilnym**. To nowy rodzaj dokumentu w prawie polskim obowiązujący od wejścia w życie ustawy prawo o aktach stanu cywilnego czyli od 1 marca 2015 roku. Zaświadczenie jest ważne przez okres 6 miesięcy od daty jego sporządzenia.

My kierownicy usć jestećmy zaskoczeni popularnoćcią tego dokumentu. Z roku na rok roćnie iloć wydawanych zaćwiadczeń o stanie cywilnym. Po 4 latach stosowania nowych przepisów zauważamy, że w urzędach stanu cywilnego wydajemy więćej zaćwiadczeń o stanie cywilnym niż zaćwiadczeń o zdolnoćci prawnej do ślubu za granicą.

Pomimo tego, że wniosek o wydanie zaćwiadczenia nie wymaga wskazania celu do jakiego jest potrzebny, to z informacji z rozmów z klientami wiemy, że dokument jest częćto wymagany za granicą do wszelkiego rodzaju świadczeń socjalnych, do przedstawienia w szkołach, na uczelniach, w pracy a także do zawierania nieznaných prawu polskiemu związków partnerskich i ślubów osób tej samej pćci.

W tym miejscu pragnę poinformować, że urzędnik stanu cywilnego w Polsce ma dostęć do Systemu Rejestrów Państwowych na który składa się nie tylko rejestr stanu cywilnego ale również tzw. Rejestr PESEL (Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludnoćci). Rejestr PESEL jest centralnym zbiorem danych, w którym gromadzone są dane obywateli polskich zamieszkujących na terytorium RP i poza granicami a także cudzoziemców zamieszkujących na terytorium RP albo gdy wymaga tego przepis szczególny. Osobie, której dane są gromadzone w rejestrze PESEL nadaje się numer identyfikacyjny tzw. numer PESEL. Jest to jedenastocyfrowy symbol numeryczny, jednoznacznie identyfikujący osobę fizyczną. Reforma jaka nastąpiła w 2015 roku zakłada zdalną aktualizację przez kierownika urzędu stanu cywilnego rejestru PESEL o zdarzeniach z zakresu rejestracji stanu cywilnego.

Ustawa Prawo o aktach stanu cywilnego zna tzw. Transkrypcję aktu czyli wierne i literalne przeniesienie trećci zagranicznego dokumentu stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego. Z takim wnioskiem mogą występować obywatele naszego kraju jak również cudzoziemcy. W przypadku obywateli polskich posiadających w Polsce akty stanu cywilnego, ubiegających się o polski dokument tożsamoćci, bądź dokonania czynnoćci z zakresu rejestracji stanu cywilnego istnieje obowiązek dokonania transkrypcji. W przypadku cudzoziemców nie ma takiego wymogu ale cudzoziemcy ubiegający się o obywatelstwo polskie juź są zobowiązani do transkrypcji swoich aktów zagranicznych do polskiego rejestru. Po transkrypcji aktu istnieje moźliwoć wydania z polskiego rejestru stanu cywilnego odpisu aktu stanu cywilnego poćwiadczonego zdarzenie jakie nastąpiło za granicą.

W ten sposób rejestr stanu cywilnego i rejestr PESEL dają możliwość weryfikacji danych obywateli RP oraz cudzoziemców zamieszkałych na terytorium Polski. Moim zdaniem istnieje możliwość wydania zaświadczenia o stanie cywilnym dla cudzoziemca zamieszkałego na terytorium RP, którego dane widnieją w rejestrach w Polsce.

Jeżeli małżeństwo ma być zawarte poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej przez obywatela polskiego lub cudzoziemca, którego zgodnie z przepisami ustawy Prawo prywatne międzynarodowe, możliwość zawarcia małżeństwa jest oceniana na podstawie prawa polskiego, mogą otrzymać pisemne **zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim mogą zawrzeć małżeństwo**. Zaświadczenie jest ważne przez okres 6 miesięcy od daty jego sporządzenia. To popularny dokument wymagany w obrocie międzynarodowym przez wiele państw, w których zdolność do zawarcia małżeństwa jest oceniana zgodnie z prawem ojczystym nupturienta. W tym miejscu pragnę zaznaczyć, że Polska nie przystąpiła do Konwencji Nr 20 MKSC przewidującej jednolity wzór zaświadczenia o zdolności prawnej do ślubu za granicą. A szkoda. My kierownicy USC chętnie przyjmujemy od cudzoziemców zaświadczenie wydane zgodnie z konwencją Nr 20, z tą różnicą, że żądamy jego tłumaczenia na język polski dokonanego przez tłumacza przysięgłego.

Nowością w prawie polskim od 2015 roku jest to, że aby otrzymać takie zaświadczenie to oprócz przedstawienia dokumentu tożsamości i zapewnienia o braku przeszkód do zawarcia małżeństwa należy okazać dokument potwierdzający stan cywilny przyszłego małżonka-cudzoziemca. Jest to wymóg dosyć kłopotliwy dla naszych obywateli, który wydłuża procedurę wydania zaświadczenia przez urząd w Polsce. Musi być on bowiem poprzedzony uzyskaniem dokumentu przez cudzoziemca poświadczającego jego stan cywilny. Nadal w Polsce nie są wydawane zaświadczenia do ślubów osób tej samej płci.

Na zakończenie prezentacji polskich dokumentów stanu cywilnego pragnę się pochwalić, że odpisy aktów, zaświadczenia o stanie cywilnym, zaświadczenia o zdolności prawnej do ślubu za granicą są wydawane na bardzo ładnych i bardzo dobrze zabezpieczonych blankietach. Blankiety są tak dobrze zabezpieczone, że nie da się ich dokładnie zaprezentować (odwzorować) w formie skanu, o czym przekonałam się przygotowując prezentację. Tło blankietów odpisów aktów stanu cywilnego (skrótowych, pełnych, wielojęzycznych) są w kolorze różowym, natomiast zaświadczenia o stanie cywilnym i zaświadczenia o

zdolności prawnej do ślubu za granicą w kolorze błękitnym. Każdy blankiet ma swój numer indywidualny, który umożliwia potwierdzenie przez USC wystawienia takiego dokumentu. Blankiety są drukowane przez Państwową Wytwórnę Papierów Wartościowych i zapewniane przez MSWiA.

Najnowszym rodzajem dokumentu wydawanym przez urzędy stanu cywilnego w Polsce (tak samo jak w innych krajach UE) jest **wielojęzyczny standardowy formularz wydawany na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1191 z dnia 6 lipca 2016 roku w sprawie promowania swobodnego przepływu obywateli poprzez uproszczenie wymogów dotyczących przedkładania określonych dokumentów urzędowych w Unii Europejskiej** i zmieniające Rozporządzenie UE nr 1024/2012 (Dz.Urz.UE.L Nr 200, str.1) .

Dzisiaj aby wydać dokument korzystamy z europejskiego portalu e-sprawiedliwość. Oczekujemy na przystosowanie polskiego rejestru stanu cywilnego do wydawania dokumentu. Ministerstwo Cyfryzacji obiecuje, że nastąpi to jesienią tego roku. Jest projekt zmian przepisów prawa dostosowujących prawo polskie do Rozporządzenia. Mamy jeszcze małą praktykę w wydawaniu tego rodzaju dokumentu. W USC w Łodzi udało się wydać formularz do odpisu skróconego aktu małżeństwa ze wzmianką o rozwodzie, z rozmów z koleżankami i kolegami z innych USC dowiedziałam się, że jest on coraz częściej wydawany do zaświadczeń o stanie cywilnym. Sam polski dokument stanu cywilnego mieści się na jednej do dwóch stron, natomiast wielojęzyczny formularz liczy nawet 15 stron.

Wykorzystam okazję i na tegorocznym kongresie zgłaszam propozycję rezygnacji z drukowania wielojęzycznego glosariusza odnoszącego się do standardowych tytułów rubryk na rzecz zamieszczenia na końcu każdego z formularzy linku do strony internetowej, na której będzie tenże glosariusz prezentowany. Mam świadomość, że wymaga to zmian w samym Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady.

Dziękuję za uwagę.